

Hoe lok je libellen naar je tuin?

Tekst:
Welmoed Huisman
www.robinia-tuin.nl

De Vlinderstichting bekommert zich niet alleen om vlinders, maar ook om een andere insectengroep: libellen. Net zo mooi als vlinders, maar met een heel ander leefpatroon. In het larvestadium zijn ze afhankelijk van water, waarin ze op kleine diertjes jagen. Hoewel, klein? Een flinke libellelarve kan zelfs een kleine vis verschalken. Maar andersom komt het ook regelmatig voor dat een vis een libellelarve opeet.

Om libellen naar je tuin te lokken is het aanleggen van een vijver in ieder geval een goed begin. Maar niet iedere vijver is geschikt. Een moderne strakke vijver met hoge randen en zonder planten erin, doet weinig voor insecten. Planten zijn een eerste vereiste voor een goede vijver, met name de zuurstofplanten, want zonder deze planten kunnen de larven niet overleven.

Welmoed Huisman

Larvehuidje op een plantenstengel: zelfs als een ingegraven metselkuip als vijver dient, planten libellen zich voort.

Ze zorgen niet alleen voor zuurstofrijk water, maar bieden tevens een schuilplek voor de larven. Ook zorgen deze planten voor helder water en dat is erg belangrijk, want de larven jagen 'op zicht'. In troebel water zien ze niets en ze kunnen dan ook geen prooien vangen. Goede zuurstofplanten zijn fonteinkruid (bijvoorbeeld *Potamogeton crispus*) en hoornblad (*Ceratophyllum demersum*). Moeras- en andere waterplanten zijn ook nodig. Libellen zetten vaak hun eitjes af in de stengels of onder het blad. Als de larven eenmaal uit de eitjes zijn gekropen verstoppen ze zich ook tussen deze planten.

In de vijver

Goede inheemse moerasplanten zijn de dotterbloem, gele lis (*Iris pseudacorus*) en zwanenbloem (*Butomus umbellatus*). De laatste heeft wel gezond water nodig, maar is erg mooi en trekt veel zweefvliegen, die de libellen lekker kunnen oppeuzelen. De gele lis kan nogal woekeren; kies daarom in niet al te grote vijvers voor de minder snel groeiende bontbladige gele lis. Deze *Iris pseudacorus* 'Variegata' heeft geelgroen gestreept blad, waarbij de strepen in de lengterichting lopen.

Pijlkruid (*Sagittaria*) kan ook wat woekeren, maar blijft in ondiep water. Deze plant heeft lieve witte bloempjes en pijlvormig blad.

Kattenstaart (*Lythrum*) is een mooie inheemse moerasplant, die groeit in gewone tuingrond of in ondiep moeras. De rozerode bloeiwijze trekt vlinders en zweefvliegen aan en in het najaar kleuren de bladeren oranje. Juffers gebruiken deze plant wel als rustplek of uitkijkpost.

Een exotische waterplant die goed te combineren is met de eerdergenoemde planten is de moerashyacint, ook wel snoekkruid genaamd. De blauwpaarse bloemen kleuren mooi met roze of geel, bijvoorbeeld rozerode kattenstaart of gele irissen. Deze plant lokt insecten en is een echt mooie vijverplant. Aangezien hij exotisch is, mag hij niet in een sloot worden gezet en bij voorkeur ook niet in een vijver die grenst aan een waterrijk natuurgebied. De plant kan namelijk inheemse planten gaan overheersen, maar in een gewone vijver vormt dat geen probleem. Als de moerashyacint teveel plek inneemt, haalt u de plant uit het water en snijdt u hem in twee stukken. Het stuk met de gewenste grootte zet u weer terug in de vijver.

Dat waterplanten belangrijk zijn, blijkt wel uit het feit dat een in mijn tuin ingegraven metselkuip met een zuurstofplant en een moerasplant erin, aangevuld met

wat stenen om te schuilen, al waterjuffers lokt en zelfs nieuwe waterjuffers heeft voortgebracht. Dit was te zien aan de larvehuidjes op een plantenstengel. Het lantaarntje en de azuurwaterjuffer zijn in zulke kleine vijvers aan te treffen. De vuurjuffer en de watersnuffel hebben liever iets grotere vijvers, maar komen in veel tuinen voor.

Een vijver van 1,5m² of groter is nog beter om libellen te verleiden zich in je tuin voort te planten. De meest voorkomende libellen in tuinen zijn paardenbijter, bruinrode heidelibel, platbuik en blauwe glazenmaker. Ook de grote keizerlibel kan soms jagend aangetroffen worden.

Een vijver heeft vijf à zes uur zon per dag nodig. Het is daarom het handigst als de bomen en heesters niet te dicht bij de vijver staan: zo heb je minder last van de schaduw en van vallend blad in het water. Dat blad maakt het water te rijk. Het gaat rotten en de vijver wordt minder helder.

En bij de vijver

De blauwe glazenmaker zet haar eitjes soms af in het water. Maar ook op vochtig hout in de buurt van de vijver kan deze libel eitjes afzetten; dat kan zowel de stam van een levende vlier of een stapel dood hout zijn. Om het hout vochtig te houden, moet er een houtstapel of heester op een schaduwplek in de buurt zijn. De larven kunnen een afstand van maximaal drie meter naar de vijver overbruggen, dus groter mag de afstand niet zijn. Er is ook kans dat amfibieën de houtstapel weten te vinden. U kunt ook gewoon een stuk hout in de vijver laten drijven. Hierop kunnen dan de eitjes afgezet worden. Buiten het water hebben libellen planten nodig om op uit te rusten en zich te verwarmen in de zon, of om op de uitkijk te staan naar een smakelijke prooi.

Jachtterrein

Grote borders met planten die insecten lokken vormen een goed jachtterrein voor libellen. De al eerder genoemde vlier lokt zweefvliegen, evenals andere schermbloemigen zoals leverkruid en hemelsleutel. Leverkruid is een flinke plant die wel twee meter hoog kan worden. Hij staat mooi bij herfstasters, vlinderstruik, grassen en kattenstaart. In een kleinere border kan hemelsleutel gecombineerd worden met kattenkruid, vrouwenmantel en ganzerik.

Een vijver en planten zijn dus belangrijke factoren in een tuin voor libellen. Het soort vijver en de afwezigheid van vissen zijn minstens zo belangrijk. Je wilt niet dat alle libellenlarven in je vijver verslonden worden door je mooie vissen. Maar misschien wil je vissen in je vijver en toch ook ruimte geven aan libellen. Of wil je proberen zoveel mogelijk soorten libellen naar je tuin te lokken. Daarover in een volgend artikel meer.

Vernooed Huisman

Blauwe glazenmaker op vuurdoorn.

Mogelijke combinaties
<i>Sedum spectabile</i> 'Septemberglut' (Hemelsleutel, rozerode bloemscherm, h40, bl 8-9) φΔ ♀
<i>Alchemilla mollis</i> (vrouwenmantel, geelgroene bloei, h40, bl 5-6)
<i>Potentilla fruticosa</i> 'Abbotswood' (ganzerik, witte bloempjes, h100, bl 6-9) ♀
<i>Nepeta faasseni</i> 'Superba' (kattenkruid , h35 , bl6-9) φΔ ♀
<i>Sambucus nigra</i> (Vlier, h500cm, bl 6-7) φΔΔ ♀
<i>Actaea simplex atropurpureum</i> , h 125-150, bl 10-11) φΔ ♀
<i>Helenium</i> 'Moerheim Beauty' of 'Rubinzweg' (oranjerode bloem, h100, bl 7-8) φΔ ♀
<i>Molinia caerulea</i> 'Variegata' (pijpenstrootje , h70 , bl8-10) Δ
<i>Lythrum salicaria</i> (kattenstaart, rozerode bloemaar, h100, bl 6-9) φ φ ΔΔ ♀
<i>Caltha palustris</i> (dotterbloem, gele bloemen, h60, bl 4-5) ♀
<i>Pontederia cordata</i> (moerashyacint, blauwpaarse bloeiaar, h50-100, bl 8-9) ♀
<i>Eupatorium maculatum</i> 'Atropurpureum' (leverkruid, roze bloemschermen, h200, bl8-9,) φ ΔΔ ♀
<i>Aster novae-angliae</i> 'Barr's Pink' (lilaroze aster, h130, bl 8-10) φΔ ♀
<i>Buddleja</i> 'Royal Red' (vlinderstruik, purperroze bloei, h300, bl 7-9) φΔΔ ♀
<i>Miscanthus sinensis</i> (japans sierriet, witte bloempluimen, h170, bl 8-10)
<i>Verbena bonariensis</i> (paarse bloemschermjes op lange stelen, h140, bl 7-9) φΔ ♀
Symbolen φ = waardplant dagvlinder Δ = waardplant nachtvlinder φ = nectarplant dagvlinder Δ = nectarplant nachtvlinder ♀ = nectarplant zweefvliegen/bijen/etc. = potentiële prooien voor libellen h80 = plant is 80 cm hoog bl 7-9 = plant bloeit van maand 7 tot in maand 9 (juli tot in september)